

Журавльова М. І., Гаврилькевич В. К. Особливості сприймання класичної музики студентською молоддю // Актуальні проблеми гуманітарних та природничих наук : збірник наукових праць викладачів гуманітарного інституту. Хмельницький: Хмельницький національний університет, 2006. С. 8-10.

УДК: 37.015.3 : 378.14(477)

М. І. ЖУРАВЛЬОВА, В. К. ГАВРИЛЬКЕВИЧ
Хмельницький національний університет

ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙМАННЯ КЛАСИЧНОЇ МУЗИКИ СТУДЕНТСЬКОЮ МОЛОДДЮ

У статті подаються результати дослідження психологічних особливостей сприймання класичної музики студентською молоддю першого та другого курсів вищого навчального закладу. Описано основні принципи і форми роботи під час експериментальних музичних занять зі студентами, що відбувалися в процесі проведення Молодіжної культурно-освітньої програми, яка була розроблена і проходила в Подільським молодіжним культурним об'єднанням "У майбутнє через Культуру" у вузах м. Хмельницького. Зазначено шляхи підвищення рівня осмисленості та покращення сприймання класичної музики студентами.

Класична музика є великим і досить вагомим пластом світової культури. Під поняттям *класична музика* ми розуміємо музичні твори, які пройшли перевірку часом і мають неминучу цінність. Володіння певною базою знань в галузі класичної музики, уміння її розуміти, адекватно її сприймати – є однією з ознак культурно-розвиненої особистості.

Сприймання творів музичної класики, на відміну від творів розважальних жанрів, вимагає більшої інтелектуальної та душевної праці, адже при цьому необхідно зрозуміти хід музичних думок в усій їх складності та взаємодії. Така складна внутрішня праця виховує у людини естетичні смаки, розвиває емоційну та пізнавальну сфери, збагачує духовний світ людини.

Відомо, що музичний твір як явище і категорія музичного процесу передбачає наявність трьох елементів: 1) суворо фіксований звукозапис – музичний текст; 2) авторство; 3) адекватне відтворення у сприйманні та інтерпретації [1, с.89]. Цілісне та адекватне сприймання музичного твору передбачає два рівні. *Перший* – сприймання на рівні відчуттів та емоцій. Даний рівень являє сприймання музичного тексту – інформації, яка відображається і передається за допомогою засобів музичної виразності – ритму, темпу, мелодії, фактури, ладу, гармонії тощо.

Але категорія “твір” має й історичну обумовленість і, як така, вона охоплює переважно явище авторської індивідуальної композиції. Стилiстична та композиційна унікальність, самозначущість авторської концепції накладає обмеження на ступiнь свободи сприймання твору [1, с.89]. Тобто необхідно зрозумiти задум автора, усвідомити зміст твору. Тут вже йдеться про *другий рiвень* сприймання, який передбачає осмислення музичного твору на основі певної бази знань в галузі музичного мистецтва.

Доцільність пізнання класичної музики сумніву не викликає. Проблема полягає в тому, що у системі загальноосвітніх шкіл та професійного навчання не використовуються методи та методики, які б допомагали школярам та студентам сприймати класичну музику на обох рiвнях. На нашу думку, допомогти розв’язанню цієї проблеми може вивчення особливостей сприймання класичної музики молодими людьми. Виходячи із цих особливостей, можна розробити відповідні навчальні методи та методики.

Мета нашого дослідження: визначити особливості сприймання класичної музики студентами.

Спостереження та висновки були зроблені в процесі реалізації та на основі результатів Молодіжної культурно-освітньої програми (далі – Програма), яка була розроблена і проводилась Подільським молодіжним культурним об’єднанням “У майбутнє через Культуру” із студентами вузів міста Хмельницького в 2002–2004 роках. Зміст програми та окремі результати її проведення уже висвітлені в [2; 3; 4]. До структури Програми входив музичний блок, який складався з трьох занять: концерту, практичного заняття та бесіди.

В роботі музичного блоку взяли участь 56 студентів віком 17-19 років (1-2 курс), які навчалися за спеціальностями “фізичне виховання”, “соціальна педагогіка та практична психологія”, “соціальна реабілітація”, “правознавство”. До занять студенти долучались за власним бажанням, тобто був відсутній примус і тиск з боку викладачів, що дозволило об’єктивно оцінювати рiвень зацікавленості учасників Програми тими чи іншими заходами.

Програма проводилась протягом двох навчальних років. Використовувались такі **форми роботи:**

- 1) ознайомлення з інформацією про структуру музичних здібностей;
- 2) виконання вправ на виявлення та оцінку власних музичних здібностей;
- 3) прослуховування теоретичної інформації про музичний твір як явище і категорію музичного процесу, обговорення цієї інформації;
- 4) прослуховування музики різних напрямків, жанрів, стилів;

5) обговорення асоціацій та емоцій, які виникають в процесі прослуховування музики, їх порівняння та аналіз в контексті прослуховування різних напрямків та у контексті її сприймання різними особистостями.

Перші заняття із студентами проводились у монологічній лекційній формі. Їх особливості:

- надзвичайна насиченість теоретичною інформацією про музичні жанри, стилі, форми, композиторів тощо;
- переважна більшість матеріалу для ілюстрації – класична музика;
- головний акцент ставився на явищі класичної музики.

Пізніше заняття проходили виключно у формі діалогу, відрізнялись особистісною спрямованістю (перш за все враховувались потреби та інтереси самих студентів).

Використовувалися такі **методи дослідження**: бесіда, спостереження, аналіз письмових та усних відгуків студентів, узагальнення.

Спостереження і результати. Проведене дослідження показало, що у переважної більшості юнаків та дівчат, які взяли участь в експерименті, сприймання класичної музики знаходиться на рівні відчуттів і є недостатньо осмисленим. Цей факт говорить про недостатню задіяність механізмів мислення в процесі сприймання музики студентами. Звідси виникає необхідність пошуку шляхів і методів активізації у студентської молоді інтелектуального компоненту сприймання музики, якщо взяти до уваги, що в юнацькому віці має відбутися перехід від емоційного до осмисленого сприймання будь-якого явища навколишньої дійсності [5]. На нашу думку, такими шляхами можуть бути здобуття знань про основи побудови музичних творів і музичної композиції, а також пізнання емоційних явищ і закономірностей та розвиток вміння аналізувати і осмислювати власні почуття і емоції, оскільки саме через них композитор і виконавець прагнуть донести до слухача певні ідеї.

Сприймання класичної музики студентами показало його залежність від сформованих раніше світоглядних стереотипів і установок відносно неї. Ці стереотипи та установки зв'язані із такими факторами як:

- наявність чи відсутність початкового музичного виховання і освіти;
- музичні уподобання соціального оточення, в якому розвивався студент, будучи дитиною та підлітком.

Наявні у студентів стереотипи та установки стосовно класичної музики в нашому експерименті закріплювалися або змінювалися залежно від форми і спрямованості музичних занять. Так, зокрема, ставлення студентів до класичної музики та її сприймання

покращувалися, коли заняття проходили у формі діалогу і мали особистісну спрямованість із врахуванням потреб та інтересів самих студентів.

Висновки.

1. Сприймання класичної музики студентами першого та другого курсів вищого навчального закладу характеризується недостатнім залученням в цей процес інтелектуальних механізмів, і залежить від наявних світоглядних стереотипів та установок відносно неї.

2. Покращення ставлення студентів до класичної музики та її сприйняття можна досягнути, використовуючи діалогову форму проведення музичних занять із врахуванням особистих потреб та інтересів студентів.

3. Можливими шляхами підвищення осмисленості сприймання класичної музики можуть бути здобуття знань про основи побудови музичних творів і музичної композиції, а також пізнання емоційних явищ і закономірностей та розвиток вміння аналізувати і осмислювати власні почуття і емоції.

Література

1. Суханцева В. К. Музыка как мир человека. От идеи вселенной – к философии музыки. – К.: Факт, 2000. – 176 с.

2. Ерметов І. О., Крук С. Л., Ерметова М. С. Комплексна молодіжна культурно-освітня програма: перспективи превентивно-виховної роботи у вузі //

3. Ерметов І., Ерметова М., Крук С. Вплив культурно-освітньої програми на мотивацію студентів до навчання // Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи: Тези доповідей III міжнародної науково-практичної конференції. – Хмельницький: ХНУ, 2005. – С. 94-95.

4. Журавльова М. І., Гаврилькевич В. К. Як зацікавити молодь музичним мистецтвом. // Соціальна робота – ознака демократизації суспільства: Збірник наукових праць. За результатами міжвузівської науково-практичної конференції 21-22 жовтня 2004 р. / Міністерство освіти і науки України, Хмельницький національний університет. – Хмельницький: Вісник Технологічного університету Поділля, 2004. – С. 174–177.

5. Емельянов Г. А. Восприятие поэтической формы в подростковом и юношеском возрасте // Вопросы психологии. – 1998. – № 1. – С. 31-43.